

ŞİİR GÜNDELİKLERİ (Şiire Dâhil Notlar)

Ömer AKSAY

Çünkü şiir; daima, en ummadığımız yerdedir. (Cahit Sıtkı Tarancı'nın Ziya Osman Saba'ya 28.3.1940'da Paris'ten yazdığı mektuptan.)

//

“Şiir, bu tatlı bela, bu ilk gözağrımız, ilk ve son aşkımız, bu teneffüs sadetimiz, bu şehvetli kalb çarpıntımız, ona vardığımız nispette çok yaşamış, tatmış, kâm almış olacağız. Şiir! Şiir! Şiir! Şiir! Şiir! Şiir! Şiir, fikrisabiti-miz olmalı, bizi tımarhanelik edebilmelidir. ‘Delilere Selâm’ isimli bir şiir var elimde.”

(Cahit Sıtkı Tarancı'nın Ziya Osman Saba'ya 23.4.1942'de Burhaniye'den yazdığı mektuptan.) “Bahsettiğim şiir dikkatsizliklerinin çoğu hepimizde, bugünkü her şairde mevcuttur. İşte bunlardan kurtulmak lazım. Şiir üzerinde kafamızı işletmeliyiz ki yazdıklarımız, Fuzuli'nin, Baki'nin, Nedim'in diktiği, Yunus Emrelerin, Karacaoğlanların suladığı ağacın bu emeklere lâyık yemişleri olabilsin. Hani bir şiir seferberliği aklımdan geçmiyor değil.”

(Cahit Sıtkı Tarancı'nın Ziya Osman Saba'ya 14.5.1942'de Burhaniye'den yazdığı mektuptan. *Ziya'ya Mektuplar*, Varlık, 1957.)

//

Bir şiir “gusto”sundan, şiir “zevki”nden söz edilebilir mi? Mesela birinin şiir anlayışı, şiire bakışı, şiire yönelimi, beğenisi, estetik donanımı o denli kendine özgü olacak ki, bu *donanma* (bir Amerikan donanması gibi!) İsmet Özel şiirini “kötü” olarak algılayacak kendisine. Bu korkunç bir durum! Allah korusun!

//

“[...] Çoğu

kör cahildi etrafımda şiir yazarların,
cüretlerinin geldiği yeri hemen gördüm.”

Enis Batur, ‘Ağırlaştırıcı Sebepler Dîvanı’ (2003, s: 47)

//

Türk Dili’nin Ocak 2016 sayısındaki *Şiir Gündelikleri*’nde, bir sahafta şiir kitaplarına bakarken ağabeyime imzaladığım ilk şiir kitabıma rastladığımdan söz etmiştim. Bu kez de ablamın, şiir kitabımın sayfalarına pasta tarifleri yazdığına tanık oldum. Kitabım paramparça olmuştu. Durumun ne kadar vahim olduğunu ablam bir kez daha ortaya koyuyor.

//

‘Birikimli şair’ deyince, ekonomik birikim anlaşılıyor! Ödül birikimi de aynı.

//

Diyor ki Necip Fazıl, 1947’de:

“Durum diye bir lâf var, buyrunuz size durum;

Bu toprak çirkef oldu, bu gökyüzü bodurum!”

İsmet Özel’in işaret ettiği gibi “(müftehir ve mütevazı) şiir[in] hepimizi mesele neyse onunla tanıştırmakla iktifa etti[ği]” şeye 1947’de Necip Fazıl’ın “durum[unun]” uygun geldiğinden çok eminim.

İsmet Özel’i anlamak seviyemizi yükseltecektir: “Şiirin bizi meseleyle, meselelerle tanıştırabilmeleri şairlerin her vadide gezinme suçunu işlemeleleri yüzünden mümkün oldu.” Böyle diyor İsmet Özel, Çelimli Çalım’ın son sayısında “Kimdir Şiir? Şair Onun Nesidir?” sorusunu başlık olarak seçtiği yazısında (sayı: 17). “Şairlerin her vadide gezinme[leri]” ne pahasına, hangi yasaya aykırı olarak işlenmiş bir suçtur ki, bu suçu işlemek şairlerden başkasının yazgısı olamıyor, ne tuhaf!

Diyor ki Necip Fazıl, başka bir tarihte, 1939’da:

“Aylarca gezindim, yıkık ve şaşkın,

Benliğim bir kazan ve aklım kepçe,

Deliler köyünden bir menzil aşkın,
Her fikir içimde bir çift kelepçe.”

Necip Fazıl da İsmet Özel de “bizi meseleyle, meselelerle tanıştıramilme” yeteneğine sahip şairlerdir. Her ikisi de “her vadide gezinme suçunu” açık açık, hiç korkmadan işlemişlerdir. Bugünün vadilerindeki aç kurtlar, vadileri kaplayan sitelerin, rezidansların içinde keyif çatarak dönüşüm geçirdi. Şairler (müftehir ve mütevazı) şiirden el etek çekti, hiçbir suça bulaşmıyor artık. Kadınsı duygularla, barıştan, özgürlükten bahsederek kendini tatmin eden şairlerin yazdığı bu hiçbir suça teşvik etmeyen şiir ödüllendiriyor. Ne diyordu Mehmed Âkif: “Demevî zevkiniz elbet demevî şi’r ister!” Demevî zevk, hangi zevktir? Damarlardaki kanın sıcaklığına, akışkanlığına, şehvetine sahip cahillerin mensup olduğu bir zevk!

Şairin nereye dikkat kesildiği kimsenin meselesi değil, kimse umursamıyor bile, herkes kendi bireysel paylaşımının derdinde. Oysa her şey ortada! Her şey herkesin gözü önünde olup bitiyor! Ne tarafa baksanız göreceksiniz. Mesela Suriye’ye, Güneydoğu’ya Türk değil de Fransız kalırsanız, nereye odaklanacağınızı bilemezsiniz. Sorar durursunuz: Nereye?

“En arka sırada bir parmağın tek ve doğru karşılığı:

Solgun bir halk çocukları ayaklanmasının kalbine! dir” diyeceğim, Ece Ayhan’dan, ama diyemiyorum. Halk çocukları nerede? Şiir nerede?

//

“Şiire bakın. Bir şey göreceksiniz. Şiir de sizin falınıza baksın. Bir şey gösterecektir.” İsmet Özel.

//

Bu kadar keskin sirke fazla mı, zarar mı veriyorum kendime? Kimseyi beğenmiyorum, dergileri, şiirleri okuyunca kızıyorum. Huzursuzum. Bu durum yazdıklarım da yansıyor. Geçen ay *Şiir Gündelikleri*’nin dergide yer almamasının nedeni de biraz bu tutumumdan mı kaynaklanıyor acaba? Herkesi küçük görür, beğenmezken ben ne durumdayım, hangi konumdayım? Allah aşkına ben kimim, kendimi ne sanıyorum ki? Beş para etmez şiirler yazan, kendini şair sanan bir ukala, işte ben! Karaköy’den Kadıköy’e geçmek için Dilek Hanım’la birlikte vapura bindik. Karşımızda oturan şahıs bir kurumsal birliğin mensubu, Isaac Asimov’un kalpaklısı bir zatı muhte-rem. Hâlleri, tavırları, vücut dili, ilgilendiği şeyler şiirden uzak bir vatandaş (Türk?) olduğunu belli ediyor. Örtülü kadınları boğup denize atacakmış gibi

bakan bir insan bu kalpaklı Isaac Asimov. Ne yazık ki örtülü kadınların da ezici çoğunluğu bugün şiirden uzak yaşıyor. Şiirsizlik bizi bu hâle getirdi. Başka şeyler de var burada: Hayat yalan üstüne kurulu olduğundan şiirlerin tümü sahte, şairlerse aynı nedenle ikiyüzlü! Millet abuk subuk şeylerin peşinden gidiyor. Şair geçinenler oynanan hiçbir oyundan rahatsız olmayan kişiler. Milletın ahvalı bozuk. Şiire uzak, politikaya çok yakın yaşıyor millet. Politikanın nefesini nefes alırken içlerine çekmek zorunda kalıyorlar. Şiirin bir saygınlık ortamı kalmadı artık. Şiire bağlı olan her şeyin değer kaybına uğradığı bir noktaya geldik.

Enis Batur, geçmişteki bir röportajında tehlikenin haberini vermişti: “Elytis, Paris’in kalabalık meydanlarından birine bakan kahve masasında, Reverdy’nin önlerinden geçen insanları göstererek, “Aralarından bir tekinin beni tanıdığını sanmıyorum” dediğini aktarır: Has, özgün bir şairin toplum karşısında büzüşmesi. Sanırım, gidip Solesmes’e demir atarak doğrusunu yapmıştı. Son “tanınan” şairler kuşağının üyeleri gittiğinde, okuryazar Fransızın “Yaşayan birkaç iyi şairin adını sayabilir misiniz?” sorusuna sessizlikle yanıt vereceği takvim başlamış olacak: Deyiş yerindeyse, gün sayıyorlar.”

//

Veysel Çolak’la yapılan bir söyleşi dikkatimi çekti *Türk Dili*’nin Ocak 2016 sayısında. Veysel Çolak şiire 40 yıldır gönül veren bir şair. “1970’li yıllarda güncel olay ve olgular bire bir şiirde yansıtılırdı. Çok da okunurdu bu şiirler. Düzey çok düşünce, güncelin şiire girmesine karşı çıkıldı, şiirde güncellik olmaz denildi. 1980’den sonra bu anlayış kabul de gördü. Yaşanılandan iyice uzaklaşıldı.”

Düzeyin, düştüğünden, çok düştüğünden bahsediyor Veysel Çolak. Burada toplumsal düzeyden, toplumun kültürel düzeyinden bahsetmektedir şair. Aynen katılıyorum. Katılmayanlar da olabilir elbette. Kültürel düzey toplumsal olay ve olguları belirleyen bir unsurdur. Ne oldu da kültürel düzeyi bu kadar çok düştü toplumun? Bir şair kimliğiyle Veysel Çolak, düzeydeki bu düşüşle ilgili bazı tanırlar (teşhisler) koymuş. Veysel Çolak tarafından konulan bu tanırlardan (teşhislerden) biri şu: “Arapça, Farsça sözcüklere yaslananlar oldu. Olmayan bir yaşantının şiiriydi bunlar. Oysa esinleyici olan yaşamdır ve gereken sözcükleri de sunar. Bu görülmedi.” Bizim Türkçe konuştuğumuz, Türkçe yazdığımız bu dil Arapça ve Farsça bilgisiyle oluşmuş bir dil değil midir? Ne diyordu İsmet Özel: “Katıksız bir Türkçe konuşmak istiyorsanız ‘hiçbir şey’ diyemezsiniz, neden? Çünkü ‘hiç’ Farsçadır, ‘şey’ ise Arapçadır.”